

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ: ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (α')

Διδάσκων: Θεόδωρος Ελευθεράκης
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα ***Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο v.3.0***
(Attribution – Non Commercial – Non-derivatives v.3.0)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

- **Εισαγωγικά: Από τη σκέψη στην επιστήμη (Κοινωνική σκέψη -Κοινωνιολογία)**
- **Πηγές Κοινωνιολογίας (Συνθήκες/προϋποθέσεις γένεσης της Κοινωνιολογίας):**
  - Πολιτική Φιλοσοφία, Φιλοσοφία της Ιστορίας, Εξελικτικές θεωρίες, Κινήματα εθνικής απελευθέρωσης & κοινωνικής, πολιτικής και θρησκευτικής μεταρρύθμισης, Βιομηχανική Επανάσταση, Θρησκευτική Ιδέα)
- **Βιομηχανική Επανάσταση (1760-1860)**
  - Ιστορική σύνδεση/αναδρομή
  - Ορισμός και περιγραφή
  - Νέα κατηγοριοποίηση των κοινωνιών. Οι 3 τύποι κοινωνιών
  - Χρήση, για πρώτη φορά, του όρου (Β.Ε.)

Προηγούμενη βασική γνώση

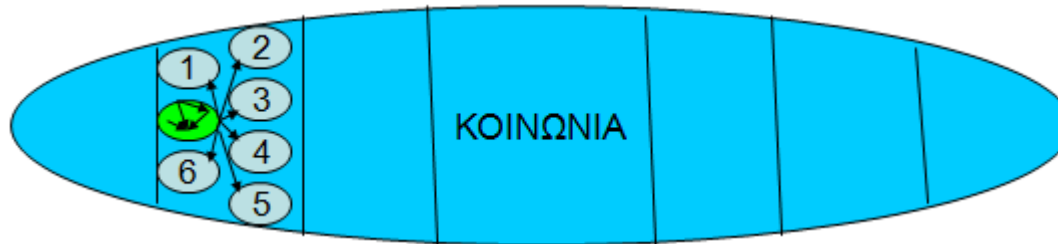
Κοινωνιολογία

- Κοινωνιολογία είναι η επιστήμη που μελετά, ως κοινωνικά φαινόμενα, την **κοινωνική συμπεριφορά** και την **κοινωνική δράση**» (Λεξικό **Κοινωνικών Επιστημών UNESCO, Αθήνα 1972**)
και είναι, ως ένα βαθμό, σημείο συνάντησης και συμφωνίας των **ειδικών**
- Επιστήμη μελέτης κοινωνικών φαινομένων
  - της κοινωνικής συμπεριφοράς (τρόπος επικοινωνίας μας με τους άλλους, π.χ. σε γιορτή ‘χρόνια πολλά’) και
  - της κοινωνικής δράσης* (γνώση και εφαρμογή – αποδοχή & ενεργοποίηση- **κοινωνικών ρόλων** π.χ. ρόλος φοιτητή, αδελφού, παιδιού, πολίτη, φίλου, ψηφοφόρου, συμφοιτητή).

*δράση: σύνολο πράξεων, ενεργειών

Προηγούμενη βασική γνώση Κοινωνιολογία

- Επιστήμη μελέτης της κοινωνίας: δηλαδή,

α. μελετά τη συγκρότηση, λειτουργία (ή δυσλειτουργία), μετασχηματισμό των κοινωνικών συνόλων

β. μελετά τις προϋποθέσεις & συνέπειες (ερμηνεία) της εμφάνισης-παραγωγής, διατήρησης, μεταβολής-εκτύλιξης, έκλειψης των κοινωνικών σχέσεων (σύνολο στοιχείων σύνδεσης) ατόμων, συνόλων, οργανώσεων

Προηγούμενη βασική γνώση

Κοινωνικό φαινόμενο

- είναι κάτι που ευαισθητοποιεί την ανθρώπινη κοινωνικότητα* και είναι δυνατό να εξελιχθεί σε κοινωνικό γεγονός**
- είναι το αποτέλεσμα της κοινωνικής πρόκλησης***, που εξελίσσεται σε συνάντηση, επικοινωνία, αμοιβαιότητα****, συμπάθεια ή δυσαρέσκεια».

* (κοινωνικότητα= έμφυτη τάση επικοινωνίας σύνδεσης με τον 'άλλον')

** (γεγονός= πραγματικός χαρακτήρας μιας πράξης)

*** πρόκληση= ενέργεια του προκαλεί αντίδραση από κάποιον, αναμέτρηση

**** αμοιβαιότητα= ανταποδοτικότητα στις σχέσεις

Προηγούμενη βασική γνώση Κοινωνία-Κοινωνικοί Θεσμοί

- το **σύνολο των ανθρώπων** που **συμβιώνουν** σε κάποιον **τόπο** ή σε μία **ιστορική περίοδο** και έχει
  - ευρεία (ανθρωπότητα) ή
  - στενή (ομάδες ανθρώπων στο χώρο και το χρόνο) **εφαρμογή** ως έννοια
- η **διαρκής στο χρόνο συνεργατική ομάδα**, τα **μέλη** της οποίας ανέπτυξαν **οργανωμένα πρότυπα σχέσεων** (κοινωνικοί θεσμοί) μέσω της διαρκούς **αλληλεπίδρασής** τους

Α. Εισαγωγικά: από τη σκέψη στην επιστήμη (Κοινωνιολογία-κοινωνική σκέψη)

- Η Κοινωνιολογία είναι προέκταση και συστηματοποίηση της κοινωνικής σκέψης.
- Η σκέψη υπήρξε πριν εμφανιστεί η **επιστήμη** και αναδύθηκε από τη φύση του ανθρώπου. Πολύ πριν από τους κλασσικούς της Κοινωνιολογίας, πολλοί ενδιαφέρθηκαν για τις **απαρχές της ανθρώπινης κοινωνικότητας** και στράφηκαν για να μελετήσουν τους πρωτόγονους της εποχής τους. Όμως αυτές οι **κοινωνίες** ήδη: ήταν αρκετά σύνθετες και πολύπλοκες και είχαν διανύσει «πολιτιστικά» μεγάλη πορεία (**είχαν εξελιχθεί**).

Εισαγωγικά: από τη σκέψη στην επιστήμη (Κοινωνιολογία-κοινωνική σκέψη)

- Κάποιοι ερευνητές, με ελεύθερη συλλογιστική, υπέθεσαν ότι οι πρώτες κοινωνικές σκέψεις του πρωτόγονου ανθρώπου πρέπει να είχαν έντονα **ενστικτώδη χαρακτήρα** και **γεννήθηκαν** τη στιγμή που αντίκρισε κάποιον **όμοιό του ξένο**.
- Η πρώτη σκέψη: **«αυτόν εκεί τι τον κάνω;»**, η δεύτερη: **«τον σκοτώνω, αφού μπορώ ή φεύγω όσο το δυνατόν πιο γρήγορα, αφού δείχνει ισχυρότερος;»**.
- Ενστικτώδης επικοινωνιακή τάση συνάντησης με τον «άλλον» (τον άγνωστο, ξένο «άλλο» ή το συγγενή «άλλο», τον οποίο γνώρισε από τη γέννησή του).

Εισαγωγικά: από τη σκέψη στην επιστήμη (Κοινωνιολογία-κοινωνική σκέψη)

- Αρχαιολογικά ευρήματα, που προέρχονται από πολύ μακρινές περιόδους της ανθρώπινης προϊστορίας, μας δείχνουν τους τρόπους που χρησιμοποίησε ο άνθρωπος στην επικοινωνία του:
  - με τους άλλους και επίσης
  - με το φυσικό του περιβάλλον.
- Έχουμε μια έντονη «συντροφικότητα», που αποκαλύπτει:
  - τον πηγαίο χαρακτήρα της «συλλογικής ζωής», αλλά επίσης και
  - τις διαδικασίες, μέσα από τις οποίες αναδύονται τα πρώτα «κοινωνικά συναισθήματα», όπως η συμπάθεια (η φιλική έλξη), η προστατευτικότητα, η συμπόνια ή η απέχθεια (αντιπάθεια), το μίσος και η εχθρότητα.
- Δηλαδή: με ζωγραφικές απεικονίσεις ο άνθρωπος των σπηλαίων εκδηλώνει έντονα την κοινωνική του φύση και ταυτόχρονα μας παρουσιάζει στιγμιότυπα από τη συλλογική του ζωή, με αντιστοιχες εικόνες «κοινωνικών συναισθημάτων» και ενδείξεις θεσμικών λειτουργιών.

Εισαγωγικά: από τη σκέψη στην επιστήμη (Κοινωνιολογία-κοινωνική σκέψη)

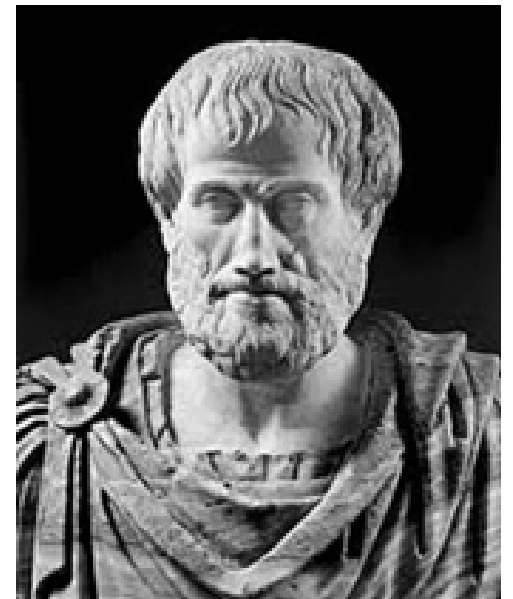
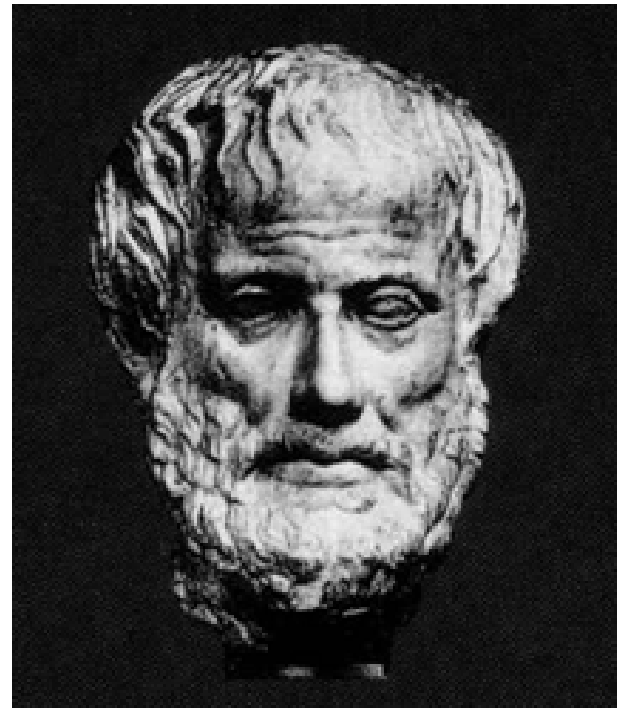
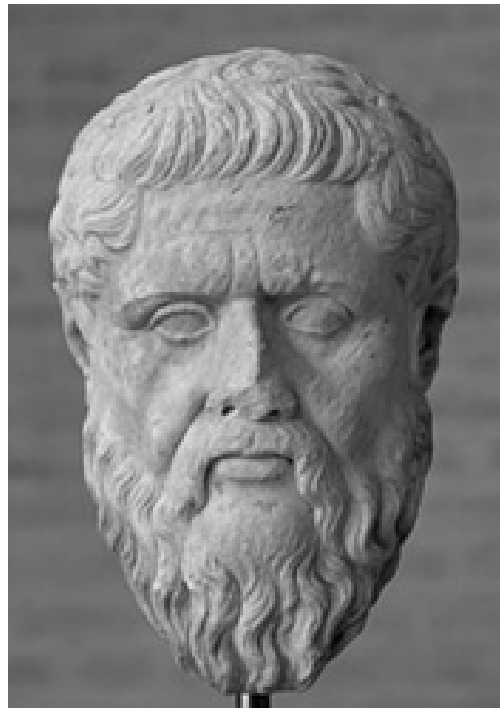
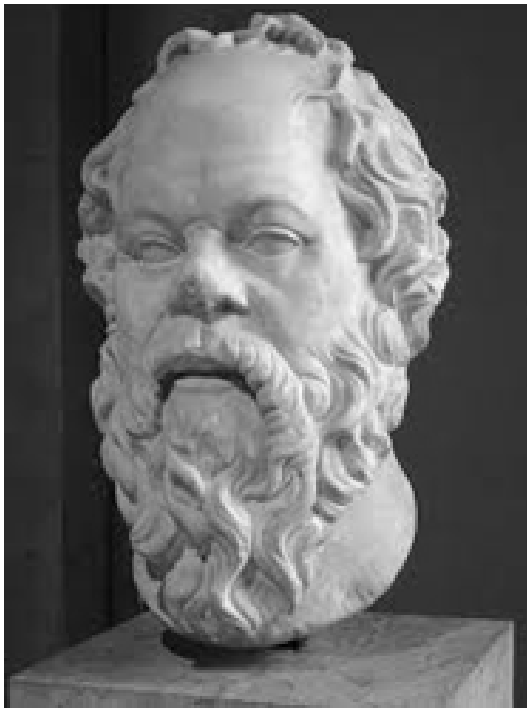
- Στις απαρχές των ιστορικών χρόνων, η γραφή προσφέρεται για την **καταγραφή σκέψεων και γεγονότων**, διασώζεται, έτσι, **πλήθος πληροφοριών** για την κοινωνική σκέψη της εποχής, και για το επίπεδο της κοινωνικής ζωής και οργάνωσης.
- Στα έργα των **φιλοσόφων** και των **ιστορικών**, των **πολιτικών** και των **θρησκευτικών ηγετών** της **Αρχαιότητας**, του **Μεσαίωνα**, αλλά και της **Αναγέννησης** είναι εύκολο να συναντήσουμε πλούσια κοινωνική σκέψη και εκπληκτικά προοδευτικές κοινωνικές ιδέες, **όχι όμως και ένα πλήρες σύστημα**, ικανό να εξασφαλίσει προϋποθέσεις για μεθοδολογική έρευνα και οικοδόμηση της κοινωνιολογικής επιστήμης.

B. ΠΗΓΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ:

- Αυτονόητη είναι η συγγένεια της σκέψης (κοινωνική σκέψη) με την επιστήμη (Κοινωνιολογία). Παρά τη συγγένεια, όμως, η **σκέψη** αναφέρεται στον ελεύθερο στοχασμό και μόνο συμπτωματικά μπορεί να ανταποκρίνεται σε κάποια μεταγενέστερη κοινωνιολογική εκτίμηση.
- Άλλωστε, την εποχή εκείνη δεν είχε ακόμη καθιερωθεί η επιστήμη, με όλο τον απαραίτητο και ακριβή εξοπλισμό:
  - δηλαδή την **ορολογία (έννοιες)**,
  - την **τυπολογία**,
  - τη **μεθοδολογία** και
  - φυσικά την αυτονόητη **αποδοχή** της από τις άλλες **επιστήμες** και την **κοινωνική και πολιτιστική συνείδηση.**

ΠΗΓΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ:

- Είναι δύσκολο να παρακολουθήσουμε τα ιστορικά στάδια, μέσα από τα οποία έγινε η μετάβαση από τη σκέψη στην επιστήμη. Δεν υπάρχει σήμερα μια καθολικά αποδεκτή θεωρία για τη μετάβαση αυτή.
- Αντίθετα, όλοι σχεδόν οι σύγχρονοι κοινωνιολόγοι συμφωνούν πάνω στις συνθήκες που οδήγησαν στη γένεση της Κοινωνιολογίας.
- Οι συνθήκες (προϋποθέσεις), διακρίνονται σε πνευματικές και κοινωνικές και αποτελούν λογικά τις πηγές της Κοινωνιολογίας:
  - η Πολιτική Φιλοσοφία, όπως εκφράστηκε μέσα από τα κείμενα των μεγάλων Ελλήνων φιλοσόφων, που αναζητώντας το τέλειο πολιτειακό ιδεώδες, έδωσαν τις πρώτες ιδέες για την υπέρβαση των κοινωνικών ανισοτήτων (Σωκράτης, Πλάτων, Αριστοτέλης κ.ά.),

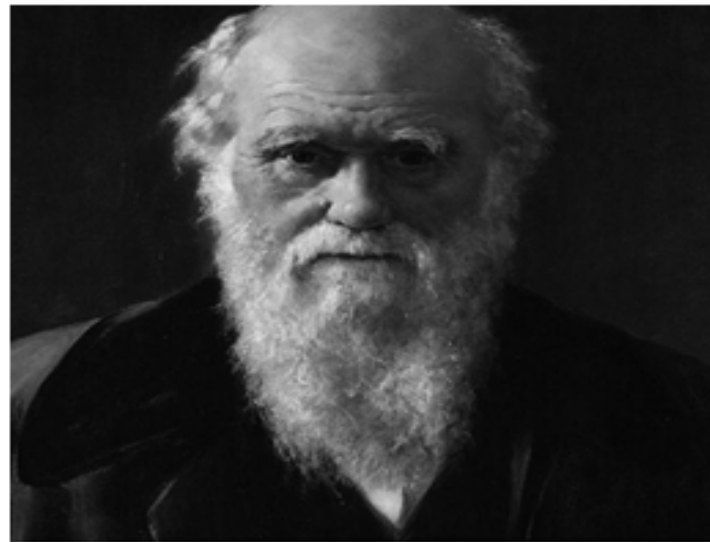
ΠΗΓΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ:

- η Φιλοσοφία της Ιστορίας, με τη σημασία μιας φιλοσοφικής παρέμβασης για την ερμηνεία των κινήτρων και προϋποθέσεων που βρίσκονται αθέατες πίσω από το προσκήνιο της Ιστορίας, αλλά την κατευθύνουν ουσιαστικά (Ibn Khaldun 1332-1406, Giambattista Vico 1668-1744, Friedrich Hegel 1770-1831),

ΠΗΓΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ:

- οι Εξελικτικές Θεωρίες που, πέρα από τη βιολογική τους αφετηρία, άνοιξαν νέες μεθοδολογικές προοπτικές για τις Κοινωνικές Επιστήμες, κυρίως σε ό,τι είχε σχέση με τη διερεύνηση του παρελθόντος των **κοινωνιών** και των **θεσμικών λειτουργιών** (Charles Darwin 1809-1882),

ΠΗΓΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ:

- τα Κινηματα εθνικής απελευθέρωσης και κοινωνικής, πολιτικής και θρησκευτικής μεταρρύθμισης, που συνειδητοποίησαν την ανάγκη διενέργειας ερευνών πάνω στις συνθήκες που δημιουργούν αποθέματα επικίνδυνης κοινωνικής δυσφορίας με έντονες εκδηλώσεις βίας και απανθρωπισμού (π.χ. Γαλλική Επανάσταση 1789, Ρωσική Επανάσταση 1917),

ΠΗΓΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ:

- η Βιομηχανική Επανάσταση, που προκάλεσε ένα μεγάλο **πλήθος από κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και πολιτιστικές μεταβολές** στη δομή, πρωτογενώς, του δυτικού και, δευτερογενώς, ολοκλήρου του κόσμου
- η Θρησκευτική Ιδέα, που, ενώ η **δυτική σκέψη** θεωρούσε **ουσιώδη πηγή κοινωνικού προβληματισμού**, οι λεγόμενοι «**κοινωνιστές κοινωνιολόγοι**» δεν την αποδέχονταν για ιδεολογικούς λόγους μέχρι πριν λίγα χρόνια. Σήμερα λαμβάνεται υπόψη ο θεμελιώδης «**κοινωνιοπλαστικός**» **χαρακτήρας** της Θρησκευτικής Ιδέας, αφού η **ελεύθερη θρησκευτικότητα** εκτιμάται ως κίνητρο ζωής και θεσμικών κοινωνικών μετασχηματισμών.

Γ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ιστορική σύνδεση-αναδρομή

- Η **Αναγέννηση** (14ος-16ος αι.): είναι μια νέα περίοδος της ιστορίας του δυτικού πολιτισμού και της κοινωνικής σκέψης.
  - Χαρακτηριστικό της περιόδου αυτής είναι κυρίως η **δημιουργία νέων κοινωνικών λειτουργιών** στις **μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις**.

Γ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ιστορική σύνδεση-αναδρομή

- Το σημείο διαφοράς των νέων πόλεων από τις πόλεις του Μεσαίωνα είναι:
  - η συσσώρευση σε αυτές ενός πολύμορφου επαγγελματικού πλήθους,
  - η δημιουργία μιας εναλλασσόμενης κοινωνικής ιεραρχίας,
  - η διαμόρφωση ενός πολύπλοκου τραπεζιτικού συστήματος,
  - η εμφάνιση μιας πρώτης, καλά οργανωμένης, βιοτεχνίας και
  - η στροφή των διανοουμένων στην κριτική των κοινωνικών αντιθέσεων.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ιστορική σύνδεση-αναδρομή

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ: Ιστορική σύνδεση-αναδρομή

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ιστορική σύνδεση-αναδρομή

- Η περίοδος της Αναγέννησης, και ιδιαίτερα ο 16ος αιώνας, συνδέεται πολύ με την κλασική παράδοση, όπου επικρατεί ο **Ανθρωπισμός** ή **Ουμανισμός** (Humanismus):
  - πίστη στην ιδέα και αξία του ανθρώπου ως ελεύθερης ύπαρξης που έχει δικαίωμα να ζήσει, να μορφωθεί και να δημιουργήσει μέσα σε μια συντεταγμένη πολιτική κοινωνία,
  - διαπνέεται από το πνεύμα της ελληνικής και ρωμαϊκής αρχαιότητας και χαρακτηρίζεται από την ανάπτυξη των τεχνών, των γραμμάτων και των επιστημών.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ιστορική σύνδεση-αναδρομή

– Εποχή του Πραγματισμού ή της εμπειρίας
(17ος αι.).

- **Francis Bacon.**

Εμπειρική φιλοσοφία.

Φιλοσοφία είναι

η ερμηνεία της φύσης.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ιστορική σύνδεση-αναδρομή

- Εποχή του Πραγματισμού ή της εμπειρίας
(17ος αι.).
  - **Amos Comenius (1592-1670):**
Αρχή της εποπτείας,
«κατ' αίσθησιν αντίληψις».

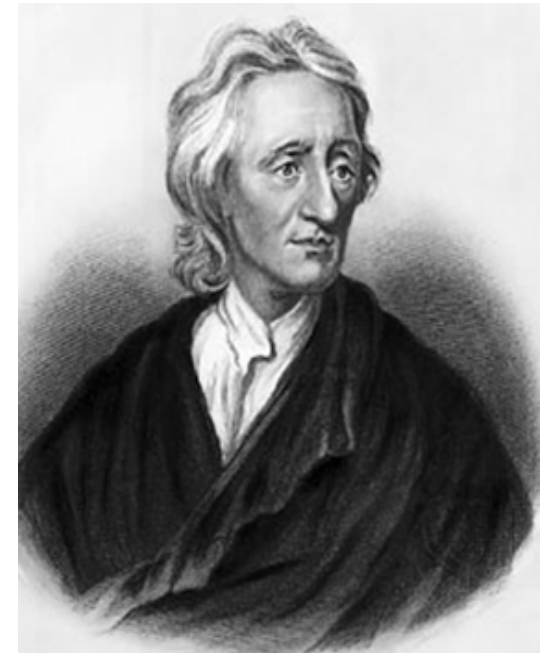

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ιστορική σύνδεση-αναδρομή

Εποχή του Πραγματισμού ή της εμπειρίας
(17ος αι.).

- **John Lock** (1632-1704):
Εμπειριοκριτικισμός: σκοπός της γνωσιολογίας είναι η αποκατάσταση της καθαρής εμπειρίας, αποκλείοντας ότι Μεταφυσικό. **Tambula raza** (άγραφος χάρτης).
- Αργότερα και ο Θετικισμός (αρχές 20 αι.) απορρίπτει τη μεταφυσική και δέχεται ως αποκλειστική πηγή γνώσης τα θετικά γεγονότα (κατ' αίσθησιν αντιληπτά). **Υπάρχει ό, τι μπορεί να γίνει αντιληπτό από τις αισθήσεις μας.**

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ιστορική σύνδεση-αναδρομή

- Διαφωτισμός (18ος αιώνας): Οι Διαφωτιστές (ο Βολταίρος, ο Μοντεσκιέ, ο Ντενί Νιντερό, ο Ζαν Λε Ροντ ντ' Αλαμπέρ και ο Ζαν Ζακ Ρουσσώ) **πρέσβευαν**: (τον **ορθολογισμό** και την πίστη στην **πρόοδο**, αξιώνοντας **αλλαγές** σε όλες τις πτυχές της ανθρώπινης δράσης, στους πολιτικοκοινωνικούς θεσμούς, την οικονομία, την εκπαίδευση και τη θρησκεία)

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ιστορική σύνδεση-αναδρομή

- Ορθολογισμός (ή ρασιοναλισμός) είναι η συνολική φιλοσοφική κατεύθυνση που αποδέχεται ως γνώμονα και αφετηρία της γνώσης τη λογική σκέψη ,
- την ανεξαρτητοποίηση της επιστήμης, και
- προετοίμαζαν τη χειραφέτηση της αστικής τάξης (Γαλλική Επανάσταση).

ο Βολταίρος, ο Μοντεσκιέ, ο Ντενί Νιντερό, ο Ζαν λε Ροντ ντ' Αλαμπέρ και ο Ζαν Ζακ Ρουσσώ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ιστορική σύνδεση-αναδρομή

Γαλλική Επανάσταση (1789): «Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου».

Η Γαλλική Επανάσταση ξέσπασε σε μια εποχή που η **μεγάλη οικονομική κρίση και η κοινωνική ανισότητα** ταλαιπωρούσαν τη γαλλική κοινωνία. Ιδιαίτερα οι αγρότες ζούσαν σε κατάσταση απόλυτης φτώχειας και δεν είχαν καθόλου πολιτικά δικαιώματα.

Ο βασιλιάς Λουδοβίκος ΙΣΤ', για να κατανείμει δικαιότερα τους φόρους ανάλογα με το εισόδημα του καθενός, συγκάλεσε στο Παρίσι τη Γενική Συνέλευση των Τριών Τάξεων, με τη συμμετοχή των κληρικών, των ευγενών και των αστών (τρίτη τάξη: αστοί και ο υπόλοιπος λαός).

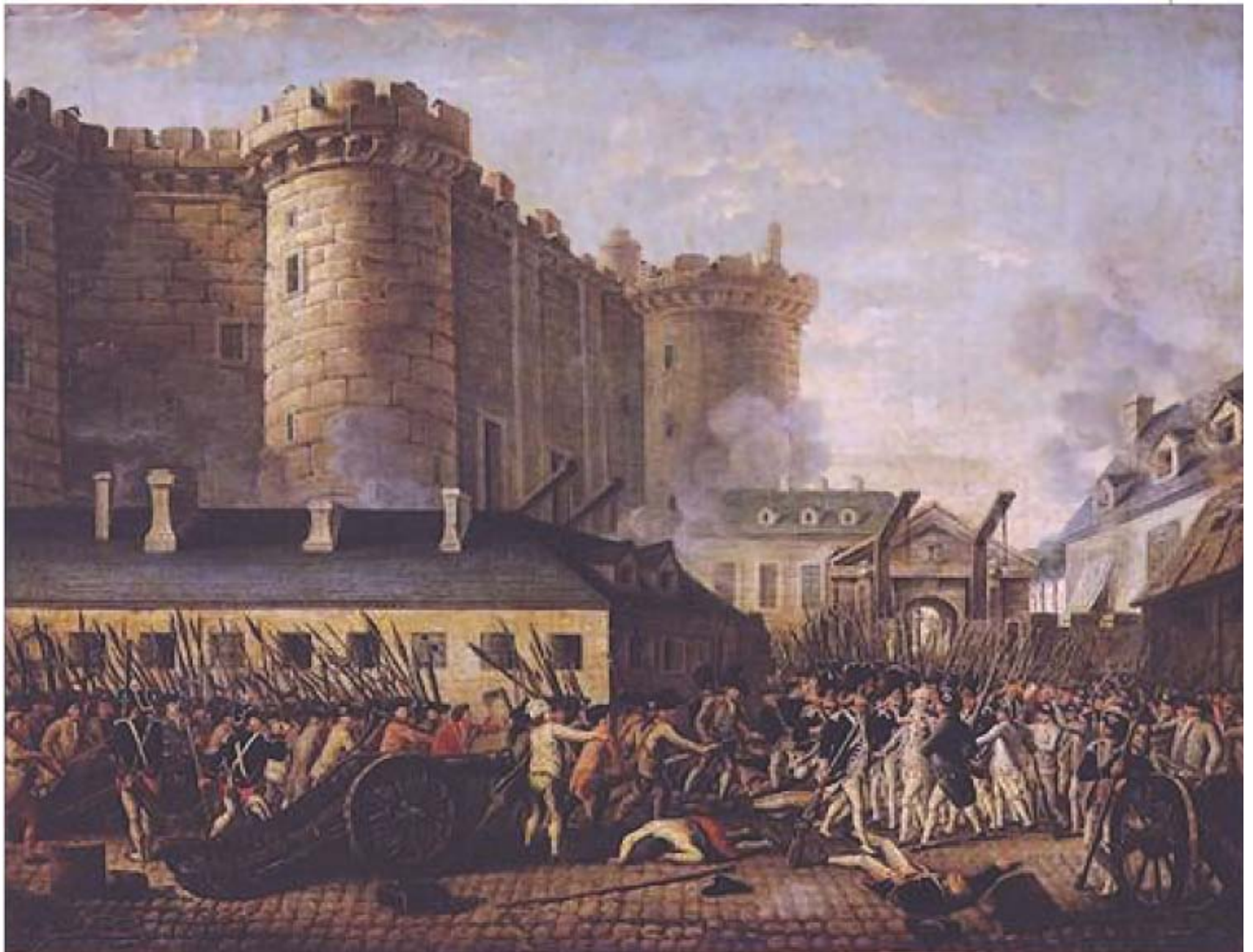
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ιστορική σύνδεση-αναδρομή

Γαλλική Επανάσταση (1789): «Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου».

Οι αντιπρόσωποι της «τρίτης τάξης», **οι αστοί**, ξεσηκώθηκαν διεκδικώντας την εξουσία. Ο γαλλικός λαός, εξοργισμένος, κατέλαβε το βασιλικό μεσαιωνικό φρούριο της Βαστίλης.

Αλλά και στην ύπαιθρο **οι χωρικοί** εξεγέρθηκαν και έκαψαν τις κατοικίες των μεγαλοϊδιοκτητών.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ιστορική σύνδεση-αναδρομή

Γαλλική Επανάσταση (1789): «Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου».

- Η πρώτη Εθνοσυνέλευση ψήφισε τη **«Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη»**, ένα κείμενο που εξέφραζε φιλελεύθερες ιδέες, όπως: **ελευθερία, ισότητα και αδελφσύνη**.
- Σύμφωνα με τη διακήρυξη, η εξουσία πηγάζει από το έθνος και όχι από το μονάρχη.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ορισμός και περιγραφή της Βιομηχανικής Επανάστασης

– Βιομηχανική Επανάσταση είναι το σύνολο των ραγδαίων μεταβολών στις περιοχές:

- της οικονομίας,
- της τεχνικής,
- των κοινωνικών σχέσεων και
- των πολιτιστικών λειτουργιών,

που μετέβαλαν ριζικά τις αγροτικές, βιοτεχνικές, κατασκευαστικές και εμπορευματικές συνθήκες του Μεσαίωνα σε βιομηχανικές,

μετασχηματίζοντας την κοινωνία και διαμορφώνοντάς την με τη σειρά (στην **Αγγλία, ηπειρωτική Ευρώπη, Αμερική, τη βόρειο-ανατολική Ασία και Αυστραλία**) στον τύπο της «βιομηχανικής κοινωνίας», δηλαδή της γενικευμένης εισόδου της μηχανικής ενέργειας στην παραγωγή.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ορισμός και περιγραφή της Βιομηχανικής Επανάστασης

- Οι πιο σημαντικές διεργασίες της Βιομηχανικής Επανάστασης:
  - εκτεταμένη χρήση του άνθρακα, του ατμού, του ηλεκτρισμού και του πετρελαίου, στην κατεργασία μεγάλων ποσοτήτων σιδήρου και χάλυβα και βέβαια
  - στη μαζική παραγωγή προϊόντων, με εφαρμογές του κινητήρα εσωτερικής καύσης, του ηλεκτρισμού, του μαγνητισμού, της ακτινοβολίας, των ραδιοκυμάτων και της ηλεκτρονικής.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ορισμός και περιγραφή της Βιομηχανικής Επανάστασης

- Όλα αυτά είναι προϊόντα μιας μεγάλης επιστημονικής προόδου, με εφευρέσεις που πρόσφερε η έρευνα και η στροφή του ανθρώπινου πνεύματος στις θετικές επιστήμες και τις εφαρμογές τους (αυτοκίνητο, ατμομηχανή, ηλεκτρικό τραίνο, αεροπλάνο, τηλέφωνο, ραδιόφωνο, τηλεόραση, οικιακές και ατομικές ηλεκτρικές συσκευές, ηλεκτρονικός υπολογιστής, κλιματιστικά μηχανήματα κ.ά.).

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ορισμός και περιγραφή της Βιομηχανικής Επανάστασης

- Παράλληλα βελτιώθηκε η τεχνολογία, τα εργαλεία και οι μηχανές, ενώ άρχισαν να χρησιμοποιούνται νέες μέθοδοι μαζικής παραγωγής αγαθών, νέα μέσα διακίνησης ανθρώπων και προϊόντων, νέες ευκολίες καλλιέργειας της γης, νέες δυνατότητες επικοινωνιών και πληροφόρησης και νέες υπηρεσίες για τη διευκόλυνση της λειτουργίας των θεσμών.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ορισμός και περιγραφή της Βιομηχανικής Επανάστασης

- Εισάχθηκε στη λειτουργία του πολιτισμού η έννοια της εξελικτικής μεταβολής, που λογικά δεν περιορίζεται ούτε και είναι προβλέψιμη η επόμενη κατάστασή της, αφού αποκτούν όλο και μεγαλύτερη ταχύτητα οι ρυθμοί της προόδου.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ορισμός και περιγραφή της Βιομηχανικής Επανάστασης

- Η μηχανή απέκτησε μια **κοσμογονική σημασία**, αφού **κατάφερε να πολλαπλασιάσει** και να αξιοποιήσει τις φυσικές και πνευματικές μας δυνάμεις.
- Οι συνέπειες αυτές φαίνονται ιδιαίτερα στην **πραγματοποίηση έργων** που άλλοτε ήταν αδύνατο να πραγματοποιηθούν από τον άνθρωπο,

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Ορισμός και περιγραφή της Βιομηχανικής Επανάστασης

- στην αξιοποίηση των διανοητικών δυνατοτήτων,
- στην ανάπτυξη των τοπικών πλουτοπαραγωγικών πηγών,
- στην καθολική βελτίωση του βιοτικού και πνευματικού επιπέδου των λαών
- με ουσιαστική θεμελίωση των δικαιωμάτων του πολίτη (Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων).

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Νέα κατηγοριοποίηση των κοινωνιών.

Οι 3 τύποι κοινωνιών

- Έτσι επεβλήθη μια νέα διάκριση στη γεωγραφική δομή του κόσμου με βασική προϋπόθεση την οικονομική ανάπτυξη, που προέρχεται από την έκταση των εφαρμογών της Βιομηχανικής Επανάστασης στο εκάστοτε εθνικό επίπεδο, διαμορφώνοντας τρεις τύπους κοινωνιών:
  - Αναπτυγμένες κοινωνίες:
  - Αναπτυσσόμενες κοινωνίες:
  - Υπό ανάπτυξη κοινωνίες:

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Νέα κατηγοριοποίηση των κοινωνιών.

Οι 3 τύποι κοινωνιών

- **Αναπτυγμένες κοινωνίες:** έχουν μέγιστο βαθμό βιομηχανικής ανάπτυξης, ανήκουν σε χώρες του δυτικού κόσμου, με όλες τις μορφές των βιομηχανικών και τεχνολογικών εφαρμογών και με το υψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα των εργαζομένων,
- **Αναπτυσσόμενες κοινωνίες:** εισάγουν την απαραίτητη τεχνολογία, για να επιταχύνουν τους εθνικούς ρυθμούς ανάπτυξης και να μετάσχουν στο λεγόμενο «*club των πλουσίων*» χωρών και

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Νέα κατηγοριοποίηση των κοινωνιών.

Οι 3 τύποι κοινωνιών

- **Υπό ανάπτυξη κοινωνίες:** στις χώρες του Τρίτου Κόσμου, πρώην αποικίες, αγροτικές περιοχές με **παραδοσιακές μεθόδους καλλιέργειας και εργασίας**. Οι κοινωνίες αυτές δε διαθέτουν οικονομικούς πόρους για την άμεση αγορά της σύγχρονης τεχνολογίας, γι' αυτό και ακολουθούν **βραδείς ρυθμούς ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού**, είναι διαρκώς υπερχρεωμένες και για όλα σχεδόν τα πολιτιστικά και καταναλωτικά αγαθά τελούν υπό διαρκή οικονομική εξάρτηση από τις βιομηχανικές κοινωνίες.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Η πρώτη χρήση του όρου

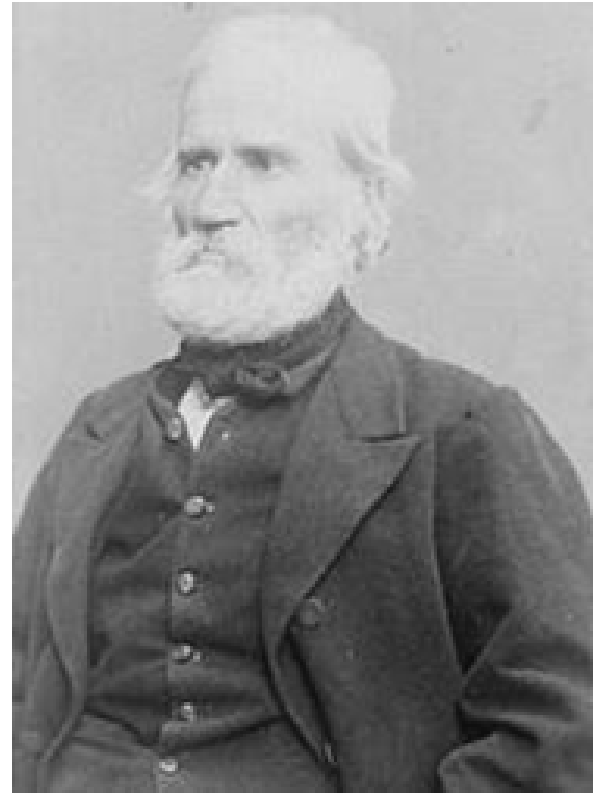
- Η χρήση του όρου «Βιομηχανική Επανάσταση» για πρώτη φορά έγινε στις αρχές του 19ου αιώνα και μάλιστα από Γάλλους διανοητές (απόπειρα σύγκρισης των αποτελεσμάτων που προκάλεσε η **εισβολή της μηχανής στην παραγωγή της Αγγλίας** με εκείνα που ακολούθησαν τη Γαλλική Επανάσταση).

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Η πρώτη χρήση του όρου

- Ο L. A. Blanqui στα κείμενα του **1837** χρησιμοποίησε συχνά τον όρο, για να σημειώσει το **σύνολο των σημαντικών οικονομικών και τεχνικών μεταβολών** που συνέβαιναν στην Αγγλία (στην **Μεγάλη Βρετανία**) κυρίως κατά την περίοδο **(1760 – 1860)**.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Η πρώτη χρήση του όρου

- Πρέπει να σημειωθεί ότι το ιδεολογικό έδαφος που προετοίμασε ο θετικισμός στη Γαλλία ήταν ιδιαίτερα ευνοϊκό για το χαρακτηρισμό, ως **επανάσταση, των μεταβολών αυτού του τύπου.**
- Λίγο πριν ο **Henry Saint-Simon** (1760-1825), ένας Γάλλος Κόμης πρώιμος σοσιαλιστής, είχε οραματιστεί το **θρίαμβο της βιομηχανίας** και οι οπαδοί του πίστεψαν πως μόνο έτσι θα οδηγηθούν οι κοινωνίες στην εποχή του «Σοσιαλισμού».

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Η πρώτη χρήση του όρου

- Βέβαια για αρκετά χρόνια ο όρος είχε περιορισμένη χρήση μέχρι τη στιγμή που άρχισε να αντιμετωπίζεται **κριτικά** από τους θεωρητικούς της πολιτικής οικονομίας και τους μελετητές της ιστορίας του πολιτισμού (**F. Engels, K. Marx & A. Toynbee**).

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Η πρώτη χρήση του όρου

- Στον **Arnold Toynbee** (1852-1883) οφείλεται η εισαγωγή του όρου στην **ευρύτερη ακαδημαϊκή χρήση**, από την οποία και πέρασε, στη συνέχεια, στη δημοσιογραφική και την κοινή καθημερινή.
- Η χρήση του Toynbee έσπασε το φράγμα που εκτιμούσε μόνο ή τουλάχιστο κυρίως τις άμεσες οικονομικοκοινωνικές συνέπειες της νέας τεχνολογίας. Και έτσι ...

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ:

Η πρώτη χρήση του όρου

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

η βιομηχανική επανάσταση συνδέεται με:

- μια σειρά φαινομένων που επηρεάζουν ένα ευρύτερο πλήθος παραγόντων και
- δημιουργούν αλυσίδα νέων φαινομένων,
  - τα οποία εκπροσωπούν κάθε πτυχή του ανθρώπινου πολιτισμού,
  - κάθε λεπτομέρεια της κοινωνικής και ιστορικής ζωής,
  - και σφραγίζουν μια ολόκληρη εποχή.

Τέλος Ενότητας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης